

Nr 5

Bevillningsutskottets betänkande med anledning av motioner angående vissa frågor rörande utskänkning av rusdrycker.

(1:a avd.)

Bevillningsutskottet behandlar i detta betänkande följande motioner

1) de likalydande motionerna I: 125 av herrar *Brundin* och *Strandberg* samt II: 234 av fru *Mogård m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om sådana tilläggsdirektiv till alkoholpolitiska utredningen att det nu enligt 52 § 1 mom. första stycket rusdrycksförsäljningsförordningen rådande förbudet mot utskänkning av rusdrycker i samband med teaterföreställning skyndsamt upphäves;

2) de likalydande motionerna I: 383 av herr *Strandberg* samt II: 798 av herrar *Hovhammar* och *Clarkson*, vari hemställts att riksdagen antar följande

Förslag

till

Förordning

om ändrad lydelse av 51 § rusdrycksförsäljningsförordningen
den 26 maj 1954 (nr 521)

Härigenom förordnas, att 51 § rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 skall erhålla följande ändrade lydelse.

51 §.

Vid danstillställning, till vilken allmänheten äger tillträde, må rusdrycker ej utskänkas. Förbudet gäller även lokal, som står i inre förbindelse med danslokalen.

Från det i första stycket stadgade förbudet må polismyndigheten medgiva undantag för särskilda fall.

Sådant medgivande må ej lämnas i strid med de grunder fullmäktige i kommunen eller länsstyrelsen kan hava bestämt.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1969.

Gällande bestämmelser m. m.

Försöksverksamheten med utskänkning i teaterfoajéer

I proposition till 1967 års vårriksdag, nr 42, begärdes bemyndigande för Kungl. Maj:t att tillfälligt medge undantag från vissa bestämmelser i rusdrycksförsäljningsförordningen, så att olika former av försöksverksamhet på rusdrycksförsäljningsområdet, som föreslagits av alkoholpolitiska utredningen, kunde genomföras.

Utredningen hade begärt att få pröva friare regler för försäljning av starköl inom ett par försöksområden, att få slopa begränsningen av dryckesurvalet vid försöksverksamheten med måltidsfri spritdrycksförtäring, att försöksvis få utskänka rusdrycker i teaterfoajéer samt att undersöka effekterna av ändrade öppethållandetider vid systembolagets butiker. Departementschefen tillstyrkte de tre förstnämnda försöken, men avstyrkte med hänvisning till bl. a. de synpunkter som framkommit vid remissbehandlingen av utredningens förslag att försöksverksamheten också skulle omfatta systembutikernas öppethållande.

Bevillningsutskottet (BeU 1967: 33) tillstyrkte propositionen och riksdagen beslöt enligt utskottets hemställan.

I den med stöd av riksdagsbeslutet utfärdade kungörelsen (SFS 1967: 13) stadgas bl. a. följande.

1 §.

Utan hinder av rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521) anordnas försöksverksamhet i fråga om

försäljning av starköl under tiden den 1 november 1967—den 31 december 1968,

dryckesurval vid måltidsfri utskänkning under tiden den 1 juli 1967—den 31 december 1968,

utskänkning i teaterfoajé under tiden den 1 juli 1967—den 31 december 1968.

För försöksverksamheten gäller följande bestämmelser.

8 §.

Årsutskänkning av rusdrycker får äga rum i foajé till fast teater. Avser utskänningen spritdrycker får tillstånd meddelas endast under förutsättning att medgivande lämnats till måltidsfri utskänkning av spritdrycker inom kommunen.

Utskänkning i teaterfoajé enligt första stycket får bedrivas endast i pauserna under en föreställning och utlämning av rusdrycker får ske under den tid utskänkning sålunda pågår. Utskänningen får äga rum utan hinder av att lagad mat ej finns att tillgå och utan iakttagande av de särskilda föreskrifter som gäller för utskänkning i drinkbar.

9 §.

Ärende om tillstånd till årsutskänkning i teaterfoajé handlägges enligt 4 kap. rusdrycksförsäljningsförordningen.

10 §.

Uppkommer så betydande olägenhet av försöksverksamhet att den bör avbrytas, skall länsstyrelsen anmäla detta till Kungl. Maj:t.

11 §.

Närmare föreskrifter för tillämpningen av denna kungörelse meddelas av kontrollstyrelsen.

Förbudet mot barsservering vid danstillställning

I proposition nr 82 till 1963 års riksdag föreslogs väsentliga ändringar i lagstiftningen på det nykterhetspolitiska området. Förslagen byggde bl. a. på de utredningar som verkstälts av 1961 års nykterhetslagkommitté och 1959 års utskänkingsutredning.

På utskänkingsområdet framlades i propositionen förslag om utvidgning av försöksverksamheten med måltidsfri utskänkning till att omfatta hela landet, bättre tillsynsmöjligheter och ökade befogenheter för de övervakande myndigheterna i fråga om drinkbarer och självservering av rusdrycker, klarare utformning av de s. k. förtäring- och förvaringsförbuden samt möjlighet till spritutskänkning i speciella fall på tåg och andra färdmedel i inrikes trafik.

De framförda förslagen föranledde i princip inte någon erinran från bevillningsutskottets sida (BeU 1963: 41). Utskottet kunde inte biträda yrkandet i motioner om avslag å propositionen, såvitt angår den föreslagna utvidgningen av försöksverksamheten med måltidsfri utskänkning. Utskottet instämde i departementschefens uttalande att — även om de negativa tendenserna i nykterhetsläget inte i högre grad gjort sig gällande på restaurangområdet — det allmänna nykterhetsläget fick anses påkalla försiktighet jämväl då det gällde utskänkningen och att den måltidsfria utskänkningen, exempelvis på drinkbarerna, ofta kunde öva ett olyckligt inflytande på ungdomens alkoholvanor.

Utvecklingen på utskänkingsområdet har — framhöll utskottet vidare — på senare år medfört, att en ny typ av näringsställen uppkommit som i större utsträckning än tidigare inriktat sig på att tillgodose allmänhetens behov av nöje och avkoppling genom att anordna artistuppträdanden och dans. Det är framför allt denna typ av restauranger som har inrättat drinkbarer. Med hänsyn till att ungdomen främst dras till drinkbarerna under danskvällar och till den inverkan som barerna torde ha på ungdomens alkoholvanor anser utskottet för sin del att utskänkning i drinkbarer av rusdrycker inte bör få ske i samband med dans. Utskottet förordar därför att

undantag från det principiella förbudet för utskänkning av rusdrycker i samband med dans inte får avse utskänkning över disk i drinkbar. Detta medför ändring av 51 § andra stycket rusdrycksförsäljningsförordningen. Härmed ansåg utskottet sig ha besvarat yrkandet i motioner om effektivare kontroll över drinkbarernas anordnande.

○ Riksdagen beslöt enligt utskottets hemställan.

Motionerna

I: 125 och II: 234

Erfarenheterna från försöksverksamheten med utskänkning i teaterfoajéer är enbart goda. Inga negativa erfarenheter i nykterhetskänseende har rapporterats. Från operan i Stockholm har t. ex. berättats att publiken i stor utsträckning är internationell och att något missbruk inte har iakttagits under försöksperioden. Även den svenska delen av publiken tycks ha umgåtts med dessa drycker på ett naturligt sätt.

Det måste förefalla den stora teaterpubliken i vårt land något förbryllande att denna lilla delreform inte kan genomföras förrän om 2—4 år med hänsyn till den tid som åtgår för det fortsatta utredningsarbetet, remissförfarandet samt riksdagsbehandlingen av eventuell proposition, särskilt som erfarenheterna från försöksverksamheten är så positiva.

Motionärerna anser emellertid att denna fråga utgör ett exempel på en delreform som utan olägenhet bör kunna brytas ut ur en större genomgripande reform. Av intresse är — framhåller motionärerna — att direktiven öppnar möjligheter för delreformer.

I: 383 och II: 798

Motionärerna redovisar motiven för 1963 års beslut om förbud mot barsservering vid danstillställning. Mot bakgrund av det ökade spritmissbruket bland i synnerhet ungdom ville man med nämnda bestämmelse undanröja faran av ett till följd av utskänkningen över bardisk ökat alkoholmissbruk. Eftersom rusdrycksförsäljningsförordningen ej stadgar ett absolut mattvång i samband med spritförtäring ter sig denna tilläggsbestämmelse dock mycket besynnerlig. I synnerhet för besökande utlänningar torde förbudet mot barsservering i samband med dans upplevas som helt irrelevant.

I princip är det nämligen enligt 51 § rusdrycksförsäljningsförordningen tillåtet, att — såvida undantag enligt 46 § rusdrycksförsäljningsförordningen medgivits från stadgandet om att utskänkning av spritdrycker endast bör ske i samband med måltid — inta alkohol sittande vid bord men däremot ej stående vid s. k. drinkbar under pågående danstillställning. I det senare fallet stadgas således i realiteten förbud mot deltagande i danstillställningen. Problemet med barsystemets fördärvliga inverkan

på ungdomens alkoholvanor decimeras därmed till en fråga om lämpligheten av att över huvud taget inta alkohol vid en bardisk respektive vid ett restaurangbord. Detta senare problem bör enligt motionärernas mening överlämnas till den enskildes eget bedömande.

Det kan i detta sammanhang naturligtvis ifrågasättas huruvida undantag i den utsträckning som nu sker över huvud bör medgivas från stadgandet om mattvång i samband med utskänkning av alkohol. Med tanke på de höga kostnader som ett restaurangbesök vanligtvis medför, synes emellertid gällande ordning vara den mest lämpliga. För en vanlig löntagare ter sig ett restaurangbesök — inkluderande mat och dryck — nämligen som en alltför dyrbar lyx.

Utskottet

Utskänkningen av rusdrycker var under restriktionssystemets tid underkastad en ingående detaljreglering. 1954 års nykterhetsreform innebar en väsentlig förenkling av reglerna för utskänkningen. Sedan den särskilda utskänkningsskatten därefter slopats och försöksverksamhet med måltidsfri utskänkning påbörjats kan några mera besvärande begränsningar av handlingsfriheten inte anses föreligga för restaurangbranschen, om man bortser från de bestämmelser som reglerar etableringen. Denna utveckling bör ses mot bakgrunden av att utskänkningens andel av den totala försäljningen av spritdrycker minskat väsentligt sedan restriktionssystemet avvecklades.

I motionerna I: 125 och II: 234 begärs tilläggsdirektiv till alkoholpolitiska utredningen av innebörd att förbudet mot utskänkning av rusdrycker i samband med teaterföreställning skyndsamt upphävs. Till stöd för yrkandet åberopas de goda erfarenheterna från den försöksverksamhet med sådan utskänkning som på alkoholpolitiska utredningens initiativ bedrevs under tiden 1 juli 1967—31 december 1968.

Mot motionärernas förslag kan invändas att det knappast kan anses förenligt med svensk utredningspraxis att för en utredning som skall framlägga principiella riktlinjer utfärda tilläggsdirektiv som direkt binder utredningens ställningstagande i en detaljfråga. Det är riktigt som motionärerna framhåller att alkoholpolitiska utredningen enligt sina direktiv har frihet att under utredningsarbetets gång föreslå delreformer. Den omständigheten att utredningen inte ansett sig böra framlägga något reformförslag i fråga om utskänkning av rusdrycker i samband med teaterföreställning efter försöksverksamhetens slut kan — under förutsättning att erfarenheterna av försöken är goda — endast tolkas som att utredningen inte bedömt denna fråga vara av sådan vikt att den påkallar särskilda åtgärder.

Den i motionerna I: 383 och II: 798 behandlade frågan om barsservering av rusdrycker i samband med dans kan inte anses höra till de centrala nyk-

terhetspolitiska problemen. Det nu gällande förbudet mot sådan servering tillkom år 1963 på bevillningsutskottets förslag. Syftet med bestämmelsen var huvudsakligen att hindra restauratörerna att inrätta danssalonger med spritbarer, men utskottet är medvetet om att bestämmelsens kategoriska karaktär i vissa enskilda fall kan skapa onödig irritation utan att medföra några nykterhetspolitiska vinster. Utskottet kan emellertid inte finna att motionärerna åberopat tillräckliga skäl för att slopa ifrågavarande bestämmelse.

Gemensamt för motionerna är således att de behandlar alkoholpolitiska frågor av begränsad räckvidd och att dessa frågor helt faller inom ramen för alkoholpolitiska utredningens uppdrag. Utskottet finner därför att motionerna inte bör föranleda någon åtgärd i avvaktan på resultatet av utredningens överväganden och avstyrker alltså desamma.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår

- 1) motionerna I: 125 och II: 234,
- 2) motionerna I: 383 och II: 798.

Stockholm den 27 februari 1969

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande

från första kammaren: herr John Ericsson (s), fröken Ranmark (s), herrar Tage Johansson (s), Gösta Jacobsson (m), Tistad (fp), Paul Jansson (s), Stadling (s), Annerås (fp), Karl Pettersson (m) och Johan Olsson (cp); samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås (m), Brandt (s), fru Holmqvist (s), herr Vigelsbo (cp), fru Nettelbrandt (fp), herrar Kristenson (s), Carlstein (s), Eriksson i Bäckmora (cp), Hammarsten (s) och Josefsson i Halmstad (s).